

МВС України
Харківський національний університет внутрішніх справ
Науковий парк «Наука та безпека»
Консультативна місія Європейського Союзу

**СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО, ЕКОНОМІЧНОГО
ТА СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ**

Тези доповідей
XII Міжнародної науково-практичної конференції

(м. Вінниця, 1 грудня 2023 року)

Вінниця 2023

УДК [340.12:330.101:342.734](477)
С91

*Друкується за рішенням оргкомітету
відповідно до доручення
Харківського національного університету внутрішніх справ
від 14.09.2023 № 58*

Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави : тези доп. XII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 1 груд. 2023 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Наук. парк «Наука та безпека» ; Консультація місія Європейського Союзу. – Вінниця : ХНУВС, 2023. – 174 с.

У збірнику вміщено тези доповідей учасників конференції за такими напрямками: державний суверенітет України, безпека та правопорядок; правові й організаційні проблеми протидії злочинам правоохоронними органами; економічна безпека держави та суб'єктів господарювання; гуманітарні аспекти соціального розвитку держави.

УДК [340.12:330.101:342.734](477)

Матеріали викладені в авторській редакції з незначними коректорськими правками. Відповідальність за точність поданих фактів, цитат, цифр і прізвищ несуть автори.

Електронна копія збірника безоплатно розміщується у відкритому доступі на сайті Харківського національного університету внутрішніх справ (<http://www.univd.edu.ua>) у розділі «Наука», сто-рінка «Конференції, семінари та круглі столи», а також у репо-зитарії ХНУВС (<http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/>).

© Харківський національний університет
внутрішніх справ, 2023

УДК 340.12

Вікторія Анатоліївна ПЕРЦЕВА,

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри українознавства факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ

МОВА ЗАКОНУ ЯК ЗАСІБ ПРАВОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Закон, як текст, передбачає чіткий порядок створення: наявність проекту документа – його редагування – отримання унаслідок документа, який зазвичай не підлягає подальшим змінам і функціонує в затвердженій формі. Це спричинило найвищий рівень стереотипності текстів закону, який виявляється в композиції (наявність формуляра), в змісті (затвердження за кожним жанром відповідної тематики) і в мовних одиницях (використання мовних кліше). Закон функціонує завдяки мовним засобам офіційно-ділового стилю відповідно до норм літературної мови.

Численні жанри офіційно-ділового стилю відрізняються:

- сферою ділового спілкування: наприклад, закон функціонує в законодавчій, наказ – в адміністративно-канцелярській, міжнародний договір – в дипломатичній сфері спілкування;

- комунікативно-прагматичною метою: закон спрямований на регулювання відносин між суб'єктами права, наказ – на управління діями підлеглих, міжнародний договір – на співпрацю сторін угоди;

- типовим змістом: закон – це система норм і правил, визначених державою, наказ – припис організацій вищого рівня, міжнародний договір – результат спільних дій рівноправних сторін.

Відомо, що більшість жанрів офіційно-ділового стилю належить до жанру закону (висловлюють семантику волевиявлення), або розпорядження (регламентують поведінку адресатів за допомогою приписів). Для забезпечення правової комунікації в суспільстві дії в законі описуються або як вказівки на юридичну відповідальність, яка встановлюється за певних обставин і умов (наприклад, в кодексах), або як визначення порядку й способу виконання настанов (наприклад, в Конституції або міжнародних договорах), або як вимоги виконати необхідні дії (наприклад, в наказах).

Композиційно-графічне оформлення й змістовно-семантичне наповнення текстів закону зумовлено комунікативними й функціонально-стилістичними особливостями офіційно-ділового стилю. По-перше, письмова мова законотворців існує у формі документів, уніфікованих і стандартизованих державою. По-друге, текст закону створюється за певним алгоритмом, описаним як процес оформлення документа та надання йому юридичної сили. Крім того, текст закону – це вияв прескриптивного діалогу, характерними рисами якого є здійснення комунікації в інтересах ініціатора, адже відомо, що людина насамперед виконує ті закони, зі змістом яких вона внутрішньо згодна, і приймає їх як вираз необхідного й належного. Унаслідок формуються ті вимоги, які правова свідомість висуває до мови закону, оскільки недоступність й ускладненість закону є одним із способів ухвалити неправосудні рішення, що не поєднуються з розумінням справедливості. Послідовність створення текстів закону дає можливість залучення до процесу його розроблення представників різних зацікавлених сторін, що робить його колективним текстовим твором. Отже, мова закону є одним із найважливіших засобів формування правосвідомості в суспільстві.

Мова закону фіксує норми права відповідно до таких критеріїв, як ясність, простота, стислість, професійність, точність, термінологічність, однозначність і доступність. Надмірна специфічність мови закону – уніфікованість і термінологічна стереотипність, неузгодженість її стандартів із загальномовними нормами – сприяє тому, що закон

забезпечує рішення суто корпоративних завдань, переслідуючи політичні та економічні інтереси лише окремих груп, а не є інструментом регуляції правових відносин у суспільстві. Тому для пересічних громадян надважливо, щоб мова закону була близькою до повсякденної мови. Ознаками, які з точки зору масової правосвідомості позбавляють мову закону правового характеру, виступають декларативність, невизначеність, зайва ускладненість, розпливчастість, двозначність, суперечливість.

Висновок. Найважливішою функцією мови закону є її здатність бути засобом правової комунікації в суспільстві. Другою важливою вимогою до мови закону є її образність і експресивність, які свідчать про високий рівень мовної культури в суспільстві. Яскравість і багатство мови закону дозволяють зробити правові приписи більш виразними й точними, що сприяє обов'язковості їх виконання, підтримує зацікавленість у правосуб'єктів і стимулює до незаперечного виконання закону, адже впливає не тільки на розум, а й на емоції і почуття.

Список бібліографічних посилань

1. Кравченко С. П. Мова як фактор правоутворення та законотворення : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Нац. Університет «Одеська юридична академія». Одеса, 2000. 20 с.

2. Туранін В. Ю. Феномен юридичної мови: концептуалізація проблеми. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2013. № 2. С. 73-79.

Одержано 26.10.2023

УДК 316.28

Вікторія Анатоліївна ПЕРЦЕВА,

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри українознавства факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

Олена Андріївна БАЦІНКО,

курсантка 2 курсу факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ

ВІРТУАЛЬНИЙ КОМУНІКАТИВНИЙ ПРОСТІР ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНЕ Й ЛІНГВІСТИЧНЕ ЯВИЩЕ

Віртуальний комунікативний простір вже давно досліджується вченими різних галузей. За цей час дослідники змогли виокремити характерні ознаки, жанрову специфіку й мовні особливості цього феномена. На сьогодні можна впевнено говорити про системність віртуального середовища й формування чітких принципів організації комунікативної взаємодії в межах цієї реальності. Різноманітність форм і способів отримання інформації, що надається різними сервісами, платформами й хостингами єдиного медіапростору, призвела до якісних змін у процесі поширення й сприйняття тексту.

Епоха інформаційних технологій безперестанку пропонує нові форми презентації тексту й способи взаємодії з ним. Інформація надходить зараз до користувачів нелінійно, у вигляді знаків різних систем, текстів, образів, у відеоформаті. Позначена тенденція дозволяє «візуалізувати» не тільки сприйняття дійсності, але й ціннісні орієнтири та стосунки між людьми. Текст, який використовується під час віртуальної комунікації, з одного боку, отримав неймовірну зорову виразність, що сприяє процесу спрощення сприйняття його змісту; з іншого, постає перед нами як складна багат шарова конструкція, що складається з неоднорідних елементів, пов'язаних водночас композиційно, функціонально й семантично. Суттєвими факторами для сучасного користувача стали швидкість обміну інформацією та яскрава візуальна образність, на які раніше майже не брали до